

۲۰۶۲۰۵

به نام خداوند بخشنده و مهربان

سجاده بر دوش
(نماز از دیدگاه خرقانی)

شقایق علی پور

انتشارات تیرگان

سرشناسه: علی پور، شقایق

عنوان و نام پدیدآور: سجاده بر دوش (نماز از دیدگاه خرقانی)

شقایق علی پور

مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۷۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۳۴۵-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: ابوالحسن خرقانی، علی بن احمد، ۳۵۲-۴۲۵ق. — داستان

موضوع: نماز — داستان

رده بندی کنگره: ۲۷۸/۸BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۸۹۲۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۲۴۶۹۲

انتشارات تیرگان

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷، من: ۸۸۸۱۳۰۵۹ و ۰۹۱۲۶۱۱۵۱۲

Email: tati_pub@yahoo.com, www.tirganpub.com

سجاده بر دوش

(نماز از دیدگاه خرقانی)

شقایق علی پور

طراح جلد: مریم میرحسینی مطا

لیتوگرافی: صدف • چاپخانه حیدری • صحافی: حسن

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۸ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان • شماره نشر: ۵۵۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۳۴۵-۳

© حق چاپ: ۱۳۹۸، انتشارات تیرگان

فهرست

۷	 مقدمه
۱۱	 گذری کوتاه بر زندگی و احوال ابوالحسن خرقانی
۱۸	 ۱. شیخ و نماز حاکمیت
۲۰	 ۲. طهارت در نماز
۲۲	 ۳. سُر وقت نماز گزاردن شیخ
۲۳	 ۴. اقامه‌ی نماز بامداد با وضوی نماز
۲۴	 ۵. سی سال نماز با یاد خدا
۲۵	 ۶. گفت و گوی شیخ با خداوند در نماز
۲۵	 ۷. حساب رسی شیخ در نماز
۲۶	 ۸. نماز، سر منزل مقصود
۲۶	 ۹. رضا در نماز
۲۷	 ۱۰. یک ساعت فکرت یا یک سال سجود
۲۸	 ۱۱. نماز پیش از وقت
۲۸	 ۱۲. قبله‌ی جوانمردان
۳۰	 ۱۳. بی‌نمازی مردان
۳۰	 ۱۴. شادبودن بنده

۳۱	۱۵. نماز و دل آسودگی
۳۲	۱۶. شیخ و بسیاری نماز
۳۳	۱۷. نماز و دوری از آتش دوزخ
۳۴	۱۸. نور عمل بنده
۳۶	۱۹. دعا در نماز
۴۰	۲۰. ارزش نمازگزار در نگاه شیخ
۴۲	۲۱. برتری سخاوت بر نماز و روزه
۴۲	۲۲. سستی در نماز
۴۳	۲۳. ایستادن در نماز در خلوت
۴۴	۲۴. معاصی در نماز
۴۵	۲۵. نماز جماعت شیخ در هنگام بیماری
۴۶	۲۶. آواز قرآن
۴۷	۲۷. پنج کوه
۴۸	۲۸. برتری امر معروف از صد سال نماز
۴۸	۲۹. سجاده بر کتف
۴۹	۳۰. نماز همراه با ذکر
۵۰	۳۱. شرم از خدا
۵۱	۳۲. دل نهادگی در نماز
۵۱	۳۳. قضای نماز
۵۲	۳۴. جمعیت خاطر در نماز
۵۲	۳۵. پیوستگی و برپایی نماز
۵۳	۳۶. حضور قلب در نماز
۵۴	۳۷. نماز عابدان

۳۸. افزونی گزاردن نماز ۵۴
۳۹. آگاهی در وقت نماز ۵۵
۴۰. عبادت عابد ۵۶
۴۱. برخورد شیخ با نفس بی نماز ۵۷
۴۲. تن آسانی در نماز ۵۸
۴۳. برآورده شدن نیاز در نماز ۵۹
۴۱. الحف با یتیمان و نماز ۶۱
۴۵. توجه شیخ به نماز به موقع ۶۲
۴۶. نذر قبل از غذا ۶۳
۴۷. نماز روزی دید ۶۴
۴۸. نماز، گزاردن حق ۶۵
۴۹. برآورده شدن حاجت ۶۶
۵۰. ختم چهار کتاب ۶۷
۵۱. برتری مرده‌ی گورستان بر بی نماز ۶۸
۵۲. تأکید شیخ بر نماز جماعت ۶۸
۵۳. توبه در نماز ۶۹
۷۰. کتاب نما ۷۰

توجه به شریعت از نظرگاه عرفان و تصوّف فراز و فرودهای فراوانی دارد. نماز به عنوان یکی از ارکان اصلی شریعت، در چشم عارفان در رتبه بسیار خوش نشسته است. نماز تجلّی‌گاه بندگی بی‌ریای بندگان پاک و پارسای باری تعالی است و نماز صفای دل و روشنی ضمیر است. و «نماز عبادتی است که از ابتدا تا انتها، مریدان، راه حق اناریان و مقامات‌شان اندر آن کشف گردد» (۱)

بسیاری از عارفان و مردان حق، نماز را معراج المؤمن و تاج المقرّبین خوانده‌اند و بدان عنایتی ویژ دارند و توصیه‌ها و سفارش‌هایی برای نمازگزاردن.

نماز در چشم عارفان حقیقی غرق شدن در حرارت حق است و سفری است بسیار معنوی که با حضور قلب معنا می‌یابد؛ هرچند ظاهری دارد و باطنی. چنان که در حدیث نبوی آمده است: «لا صَلَوةَ إِلَّا بِحُضُورِ الْقَلْبِ» و در همین مضمون خداوند در سوره‌ی المعارج، آیه‌ی بیست و سوم می‌فرماید: «هُم عَلَى صَلَاتِهِمْ

دائمون» راز آشنای بلخ، ملای رومی، در کتاب فیه مافیه در بحث تبیین اهمیت «همت» اشارتی زیبا در باب نماز دارد: «دانه‌ی قیسی را اگر مغزش را تنها در زمین بکاری چیزی نروید، چون با پوست به هم بکاری بروید. پس دانستم که صورت نیز در کارست. نماز نیز در باطن است... اما لابد است که به صورت آری و رکوع و سجود کنی به ظاهر، آن‌که بهره‌مند شوی و به مقصود رسی... این نماز روح است» (۱).

اما باید یادآور شد که فراوان‌اند مشایخ که برای تربیت مریدان و رساندن آنان به کشف و شهود حقیقی تأکید دارند بر نمازگزاردن و نیز بر زیاد نمازگزاردن و این‌گونه است که: «مشایخ مریدان را در شبانه‌روزی چهارصد رکعت نماز فرمایند، مر عادت تن را بر عبادت» (۲).

و نماز به وقت گزاردن نیز اهتیتی - و چندان دارد، چنان که شیخ خرقانی می‌فرماید: «هرکه نماز به وقت نکند و قرآن نیاموزد و علم نداند، سخاوت و دوستی با پارسایان نکند، مرده‌ی گورستان از وی بهتر بود» (۳). و همو در باب‌ی اہمیت نماز جماعت گفته است: «همه‌ی دنیا شوشه‌ی زر بود و آن همه بر تو به زیان آید بهتر از آن باشد که تکبیر اول از تو فوت شود به جماعت» (۴).

۱. فیه مافیه، ص ۳۵۹.

۲. کشف‌المحجوب، ص ۴۶۰.

۳. پیشین.

۴. نوشته بردریا، ص ۳۸۲.

ولی آن چه که بسیار مهم است، این است که هرچند نماز حقیقی، نمازگزار را از تمام زشتی‌ها، پلیدی‌ها و پلشتی‌ها باز می‌دارد اما گاهی در پیشگاه خداوند حسرت و رنج نماز از دست رفته از نماز گزارده شده ارجمندتر است که مولانا جلال‌الدین در مثنوی «منوی این بینش و نگاه را این‌گونه یاد می‌کند:

آن یکی می‌رفت در مسجد درون
مردم از مسجد همی آمد برون
گشت پُرسان که جماعت را چه بود
که ز مسجد می‌برون آیند زود؟!
آن یکی گفتش که پیغمبر نماز
با جماعت کرد و فارغ شد ز راز
تو کجا در می‌روی ای مرد خام؟!
چون که پیغمبر بداده ست السَّلام
گفت: آه و دود از آن آه شد برون
آه او می‌داد از دل بحری خون
آن یکی از جمع گفت: این آه را
تو به من ده، و آن نماز من تو را
گفت: دادم آه و پند رفتم نماز
او بست آن آه را با صد نیاز

شب به خواب اندر بگفتش هاتفی
 که خریدی آب حیوان و شفا
 حرمت این اختیار و این دخول
 شد نماز جمله‌ی خلقت قبول^(۱)

اما تلاش ما در این مجموعه بر آن است که ضمن برشمردن تمامی اهمیت‌های نماز، آن را در چشم عارفی به تماشا بنشینیم که به اقامه نماز نگاهی دیگرگونه دارد و این عارف کسی نیست جز شیخ ابوالحسن عرقانی. که بی‌گمان نگاهش صرفاً مربوط می‌شود به دیدگاه عارفانه و عرفانه‌ی این مرد خدایی که تأکیدش بر اهمیت گزاردن نماز است. پس امید که مورد پسند علاقه‌مندان به فرهنگ ناب و اصیل عرفان ایرانی و اسلامی قرار گیرد.